

Stockholm 1996.04.16

SFHLS SYNPUNKTER PÅ VITBOK OM UTBILDNING FRÅN EU-KOMMISSIONEN

Vitboken om utbildning utgår från en beskrivning av utvecklingen i samhället, mest arbetslivet, med dess snabba förändringar och ökade krav på kunskaper. Den uppehåller sig mest vid de satsningar på kompetensutveckling som krävs för att skapa tillväxt och nya arbetstillfällen.

SFHL anser att EU-kommissionens grundinriktning att prioritera utbildningens kvalitet, tillgodose efterfrågan på utbildning och minska de sociala klyftorna är riktig. SFHL vill också gå längre än vitboken vad gäller Eus ekonomiska ansvar. Vi menar att utbildning har en väl så stor potential för tillväxt och samhällsutveckling som subventioner av olika slag till sviktande näringsgrenar och därför bör vuxenutbildningssatsningar på gemenskapsnivån få en större andel av EU:s budget i framtiden.

SFHL vill också poängtera att utbildning och kompetensutveckling inte bara får ses i perspektivet att serva arbetsmarknaden, även om det är ett viktigt syfte. Det främsta syftet bör emellertid vara att göra människor kapabla att möta förändringar och utmaningar och utveckla individens alla potentiella möjligheter. Social kompetens, ett kulturellt perspektiv och samhällsansvar är viktiga komponenter i kompetensutveckling. Det är också nödvändigt att vidta åtgärder som höjer individernas motivation och medvetenhet om behoven och stimulera till studier.

De allmänna målen

- Att främja tillägnandet av ny kunskap

Vitboken föreslår personliga kompetenskort och europeiska standards för att uppnå större flexibilitet för godkännande av kompetens. SFHL anser att det är en god intention att öka jämförbarheten mellan olika länders kvalifikationer. I det sammanhanget måste även det informella lärandet erkännas och påvisas, även om det är svårare att mäta det kvantitativt. Social kompetens, kreativitet och kommunikationsförmåga är exempel på kunskaper som blir allt viktigare i samhälle och arbetsliv. SFHL menar emellertid inte att jämförbarhet och erkännande av kvalifikationer måste ske via samma standards i alla europeiska länder. Varje land kan mycket väl ha ett eget system för kompetensutveckling, utformat efter sitt lands behov och traditioner. Man måste tillåta olika lösningar på samma problem och olika vägar till samma kompetens, olika innehåll och form på samma kompetens. Det väsentliga är beskriva vad de olika systemen innebär och ge information om detta.

Det krävs ökat stöd till metoder för livslångt lärande. Den svenska traditionen med en andra chans för vuxna som inte fått en bra grundutbildning, bör finnas kvar och utvecklas. En del i det är en aktiv arbetsmarknadspolitik som främjar sysselsättning och kompetensutveckling. SFHL anser att arbetsgivarna bör ha ansvaret för att tillgodose de anställdas kompetensbehov för att utföra de aktuella och framtida arbetsuppgifterna på arbetsplatsen. 10 % av arbetstiden

är en tänkbar nivå för såddan personalutveckling. Staten kunde ta sin del av ansvaret genom att ge en sänkning av arbetsgivaravgifterna för den tid som de anställda befinner sig i utbildning.

- Att närma skola och företag till varandra

Vitboken tar upp förutsättningar för att ett närmande mellan skola och företag ska kunna ske. Utbildningen ska öppna sig mot arbetslivet, företagen engagera sig i utbildningen. SFHL kan se fördelar i ett större närmande mellan skola och företag. Vi menar att det inte bara ska gälla arbetsgivarparterna. Även de fackliga organisationerna har mycket kompetens att tillföra skolarbetet.

SFHL anser inte att företagen ska ta över ansvar för elever som misslyckats i skolan. det ska skolan och vuxenutbildningen göra. Skolan ska också närma sig samhällslivet i övrigt, inte bara arbetslivet. Vitboken förordar ett europeiskt lärlingssystem med ett återskapande av mästare-gesälltraditionen. SFHL tror att den svenska skolans grundläggande yrkesutbildning ger en bredare bas för livslångt lärande än lärlingsutbildning.

SFHL saknar i vitboken en analys av framtida utveckling för europeiskt arbetsliv. En långsiktigt utveckling av utbildningssystemet kräver att framtidens kompetensbehov i viss mån kan förutses.

Vitboken föreslår att kommissionen ska inrätta ett organ för spridning av förnyade metoder inom yrkesutbildningen. Tanken om kunskaps- och erfarenhetesutbyte är god men kan lika gärna förverkligas inom CEDEFOP.

- Att bekämpa utslagningen

I vitboken föreslås ett system med särskilda andrachansskolor för dem som slagits ut. SFHL anser att alla ska få en andra chans, men att den nordiska modellen med vuxenutbildning som en integrerad del av utbildningsväsendet är bra. Både folkhögskolor, studieförbund, komvux och andra kan komplettera och utgöra alternativ till grundutbildningen, och det är bättre att staten stöder dessa utbildningsformer än att bygga upp ett nytt system med andrachansskolor. Det är också nödvändigt att högskolor och universitet har intagningsregler som inte hindrar studieintresserade vuxna inträde.

Den nya svenska gymnasieskolan ska på alla linjer ge möjligheter att gå vidare till högre studier. Det finns emellertid oroande tendenser att en alltför stor andel inte fullföljer sina gymnasiestudier. Därför är det nödvändigt med en grundlig uppföljning och med korrigerande åtgärder. Det är också viktigt att vuxna som misslyckats ska kunna komma tillbaka till ett livslångt lärande, dvs det måste finnas både formella möjligheter och rimliga ekonomiska studiestöd.

-Att ge färdigheter i tre europeiska språk

SFHL instämmer i vitbokens mål att alla barn ska få tillfälle att lära sig kommunicera på minst två gemenskapsspråk utöver modersmålet. Även vuxna behöver få stöd till bättre språkkunskaper. Idén med utbyte av material, erfarenheter och kunskaper om språkundervisning mellan länderna är bra. Det är också nödvändigt att stimulera studier i annat land där språket talas. Speciellt lärare bör beredas tillfälle till kontakter med andra länders lärare och få förbättra sina egna språkkunskaper. SFHL ser gärna att ett speciellt europeiskt lärarfortbildningsinstitut inrättas.

- Att behandla materiella investeringar och investeringar i utbildning på ett likvärdigt sätt

SFHL stöder förslaget att se utbildning som en investering och inte som en löpande kostnad. Vi vill också kraftigt understryka vikten av att omfattningen av sådan investeringar ökar och att även EU prioriterar resurser för detta ändamål.

Vitboken förordar att enskilda personer ska investera i sin utbildning enligt sparplansmodellen. SFHL anser att det kan prövas men inte vara något krav i medlemsländerna.

Svenska folkhögskolans Lärarförbund

Kerstin Mustel